

Rahandusministri 3. juuli 2017. a määruse nr 57 „Täpsustavad juhised kauba sisenemisformaalsuste teostamiseks“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Eelnõuga kavandatud muudatused on seotud Euroopa Liidu tolliõiguse rakendamisega. Muudetakse riigikaitse- ja julgeolekuotstarbelise kauba tolliformaalsuste regulatsiooni ja ühtlustatakse see Euroopa Liidu tolliõigusega. Kuna sõjalise tegevusega seoses veetava või kasutatava kauba ja varustuse tollitoimingute kord on sätestatud liidu otsekohalduvas tollivaldkonna määruses ja liidu tolliõigus ei anna liikmesriigile volitust tollideklaratsiooni asendava nimekirja kehtestamiseks, siis tuleb nimekirja nõue määrusest välja jätta. Lisaks luuakse võimalus ka teisest liikmesriigist saabuval sõjalise tegevusega seotud kaubale kasutada vorme 302, et kiirendada ja lihtsustada tolliformaalsusi.

Eelnõuga kavandavate muudatuste tõttu ei kasva ettevõtjate halduskoormus. Eelnõuga kaasneb soodne mõju, kuna riigikaitse- ja julgeolekuotstarbelise kauba tollivormistus muutub lihtsamaks.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu valmistas ette Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist Kaire Taar (tel: 5885 1372, e-post: kaire.taar@fin.ee). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (tel: 5885 1493, e-post: virge.aasa@fin.ee). Eelnõu toimetas keeleliselt personali- ja õigusosakonna keeleteoimetaja Heleri Piip (e-post: heleri.piip@fin.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs ning vastavus Euroopa Liidu õigusele

2.1. Eelnõu taust ja seos ELi õigusega

Muudetakse riigikaitse- ja julgeolekuotstarbelise kauba tolliformaalsuste regulatsiooni ja ühtlustatakse see Euroopa Liidu tolliõigusega.

Euroopa Komisjoni 2018. aasta sõjaväelise liikuvuse tegevuskava¹ sätestas vajaduse ühtlustada ja lihtsustada tolliformaalsusi nende kaupade puhul, mida veetakse või kasutatakse seoses sõjalise tegevusega. Eesmärgi täitmiseks muudeti komisjoni delegeeritud määrust (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega (ELT L 343, 29.12.2015, lk 1–557).

Delegeeritud määruse (EL) 2015/2446 artikli 1 punktis 49 sätestati sõjalise kauba määratlus ja kehtestati ELi vorm 302 (lisa 52-01) kui tollidokument, mida ELi liikmesriigid peavad

¹ https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/2018-military_mobility_action_plan.pdf

tolliformaalsuste käigus kasutama, sh liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga seotud sõjalise tegevuse puhul.

Sõjalise tegevusega seoses veetav või kasutatav kaup on selline kaup, mida kavatsetakse vedada või kasutada:

- a) tegevuste puhul, mida korraldavad või kontrollivad ühe või enama liikmesriigi või sellise kolmanda riigi asjaomased sõjaväevõimud, kellega üks või mitu liikmesriiki on sõlminud kokkuleppe sõjalise tegevuse elluviimiseks ELi tolliterritooriumil, või
- b) seoses sõjalise tegevusega, mis viiakse ellu ELi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) alusel, või 4. aprillil 1949. a Washingtonis allkirjastatud Põhja-Atlandi lepingu alusel.

2.2. Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb kahest punktist.

Eelnõu punkt 1.

Eelnõu väljatöötamise käigus selgus, et teatud puhkudel on tolliformaalsused kajastatud ammendavalt liidu tolliõiguses ja riigisiseses õiguses ei ole täiendav regulatsioon põhjendatud. Ministri määrmuses on sätestatud, et kaitseväe, politsei ja päästemeeskonna transpordivahendid, kaup ning isikkoosseisu isiklikud asjad, samuti riigisaladuse seaduse alusel salastatud julgeoleku- ja kaitseotstarbeline kaup võib Eestisse saabuda Kaitseministeeriumi või Siseministeeriumi volitatud isiku poolt kinnitatud nimekirja alusel. Selline nõue on kehtiva liidu tolliõigusega vastuolus, sest nimekiri on käsitatav iseseisva deklaratsioonina ja tähendab sisuliselt lisakohustust lisadokumendi esitamisenä. Liidu tolliõigus ei anna liikmesriigile volitust kehtestada eraldi siseriiklikke tollidokumente sõjalise kauba piiriülesel liikumisel, vaid lähtuda tuleb liidu tolliõiguses sätestatud dokumentidest ja toimingutest. Seetõttu tuleb nimekirja kasutamine rahandusministri määrusest välja jätta. Praegu peab liidu ja siseriikliku õiguse koosmõjus esitama nii tollideklaratsiooni kui nimekirja.

Vältides siseriiklikus tolliõiguses erijuhtude säilitamist ning lähtudes asjaolust, et sisenemisformaalsusi on teatud tingimustel lihtsustatud kolmandast riigist üksnes liikmesriigi sõjalise kaitse eest vastutava asutuse poolt toodavatele relvadele ja kaitseotstarbelisele varustusele (s.t komisjoni delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 104 lõike 1 punkti i kohaselt ei nõuta sisenemise ülddeklaratsiooni esitamist), on muudetud punkti 8 sõnastust. Muudatuse eesmärk on ühtlustada isikute ringi ning säilitada sisenemisformaalsuste lihtsustamine ka teisest liikmesriigist üksnes Eesti sõjalise kaitse eest vastutava asutuse poolt toodavatele relvadele ja kaitseotstarbelisele varustusele (s.t loobuda manifesti esitamisest ning kauba vahepealsest ajutisest ladustamisest), kusjuures tingimused jäävad samaks, mis komisjoni delegeeritud määruses 2015/2446 – relvad ja kaitseotstarbeline varustus peab olema toodud kas:

- 1) sõjaväetranspordiga või
- 2) ainult sõjaväevõimude poolt käitatava transpordivahendiga.

Määruse § 1 lõige 5 loob erandid, millal manifesti ja kauba esitamise teadet ei nõuta ning toodud liiduvälise kauba võib kohe tolliprotseduurile suunata.

Ainsana on sellist erandit praktikas kasutanud Kaitsevägi (s.t vedaja ei ole neile saabuvale kauba kohta eelnevalt manifesti esitanud ja kaup suunatakse kohe selleks ettenähtud tolliprotseduurile). Teistele isikutele (s.h politsei, päästemeeskonnad) on kaup saabunud alati üldises korras (s.t vedaja on kauba kohta esitanud manifesti jne), mis siis tähendab, et nende jaoks midagi ei muutu. Ka edaspidi saab toimida tavapärase praktika järgi, esitades manifesti.

Politsei ja päästemeeskonna teisest liikmesriigist mere- või õhutranspordivahendiga saabuva kauba korral tuleb eeskätt vedajal:

1. esitada määruse §-s 6¹ nimetatud manifest Eestis mahalaaditava kauba kohta (puudutab veolepingu alusel veetavat kaupa)
2. esitada määruse §-s 6³ kauba esitamise teade.

Senise praktika kohaselt on politsei ja päästemeeskonna kauba puhul alati manifest esitatud ja seega nende praktikat määruse muudatus ei mõjuta.

Eelnõu punkt 2.

Vormide 302 (s.t NATO vorm 302 ja ELi vorm 302) kasutusele võtmise eesmärk on teha võimalikult lihtsaks sõjalise tegevusega seotud kauba tolliformaalsused ning seeläbi ka kiirendada sõjalise tegevusega seotud kauba liikumist. NATO vormil 302 ja ELi vormil 302 on tolli jaoks samaväärne õiguslik tähendus ning vormi 302 kasutatav versioon määratakse kindlaks sõjalise tegevuse liigi alusel.

ELi vormi 302 saavad kasutada ELi liikmesriikide relvajõud või nende nimel selliste kaupade piiriüleseks liikumiseks, mida veetakse või kasutatakse ühe või mitme liikmesriigi või kolmanda riigi asjaomaste sõjaväevõimude korraldatud või kontrolli all olevates tegevustes, kellega üks või mitu liikmesriiki on sõlminud lepingu sõjalise tegevuse läbiviimiseks liidu tolliterritooriumil või EL ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) raames läbiviidavate sõjaliste tegevuste kontekstis.

Tollivormistuse lihtsustamine algab juba sisenemisformaalsustest, kuna komisjoni delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 104 lõike 1 punkti h kohaselt ei nõuta sisenemise ülddeklaratsiooni esitamist kolmandast riigist saabuva kauba puhul, mida veetakse või kasutatakse sõjalise tegevuse raames NATO vormi 302 või ELi vormi 302 alusel. Lisaks ei kaasne EL tolliterritooriumile sisenemisel ühegi muu täiendava tollideklaratsiooni esitamise kohustust kauba tolliprotseduurile suunamiseks. Nimelt loetakse delegeeritud määruse artikli 141 lõigetes 6 ja 7 ette nähtud lihtsustuse kohaselt vormi 302 alusel sõjalise tegevuse raames veetav või kasutatav kaup selle esitamisel kohe ka deklareerituks vastavalt kas vabasse ringlusse lubamiseks, ajutiseks impordiks, transiidiks, ekspordiks või reekspordiks.

Seetõttu lisatakse punkt, mille alusel rahandusministri määrust ei kohaldata kaubale, mida veetakse või kasutatakse seoses sõjalise tegevusega NATO vormi 302 või ELi vormi 302 alusel.

Muudatusega loobutakse täiendavatest kohustustest (s.t manifesti ja kauba esitamise teate esitamisest ning kauba vahepealsest ajutisest ladustamisest), et tagada samaväärne tolliformaalsuste lihtsustamine ka teisest liikmesriigist vormide 302 alusel saabuvale sõjalise tegevusega seotud kaubale.

3. Määruse mõjud

Kavandatav muudatus: relvade ja kaitseotstarbelise varustuse tolliformaalsused

Mõju valdkond 1: õiguskord

Mõju ja selle olulisus: Korrastatakse riigisisest regulatsiooni ning viiakse see kooskõlla ELi tollireeglitega. Muudatusega kaotatakse ELi tolliõigust kitsendav siseriiklik kord, edaspidi kehtib ühtne EL tolliõiguses kehtestatud tollidokumentide esitamise viis ja formaalsused. Rahvusvaheline koostöö muutub lihtsamaks ja saab toimuma samadel alustel kogu ELis.

Mõju ulatus on väike, tolliformaalsused muutuvad lihtsamaks.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

Mõju valdkond 2: mõju riigiasutustele

Sihtrühm: Politsei- ja Piirivalveamet ja Päästeamet

Mõju ja selle olulisus sihtrühmadele: puudub. Politseile või päästemesskonnale saabuva kauba korral on senise praktika kohaselt vedaja alati eelnevalt manifesti esitanud. Määruse muudatus senist praktikat ei mõjuta ja seda praktikat saab ka edaspidi jätkata.

Mõju ulatus puudub.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

4. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatusega ei kaasne riigieelarve tulusid ega kulusid.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on välja töötatud koostöös Maksu- ja Tolliametiga. Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ja kooskõlastamiseks Kaitseministeeriumile, Välisministeeriumile ja Siseministeeriumile.